

Studie: Revitalizace Červeného potoka

2013

EKOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Ing. Mgr. Michal Pravec

Tok: Červený potok

ř.km. (od – do) : 0 – 22,8

Úsek: Malíkovice - Velvary

Cíl studie

Cílem studie bylo vyhodnocení potenciálně problémových míst z pohledu ochrany přírody, které by mohly být dotčeny revitalizací Knovízského potoka. Tato místa byla jednotlivě popsána včetně rizik, které by mohly nastat při úpravách vodního toku.

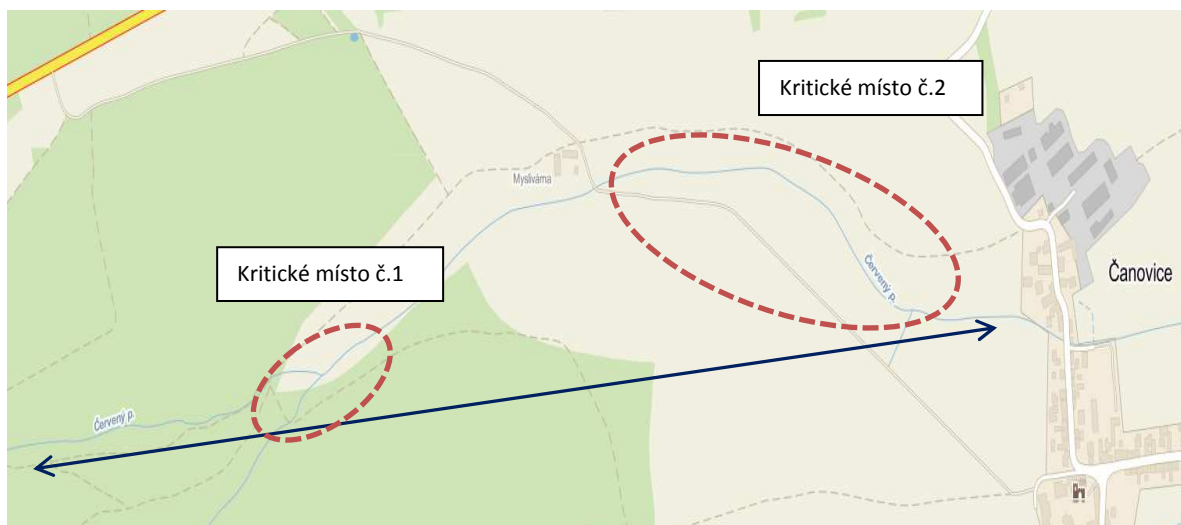
Postup:

1. Předběžnou analýzou bylo vybráno 8 úseků na toku, které by mohly mít vyšší ekologickou hodnotu.
2. Následně tyto úseky byly navštíveny, zdokumentovány a vyhodnoceny. Předmětem hodnocení byly zejména tyto parametry:
 - a) celkový habitat vodního toku a nivy – opevnění, meandrování, přítomnost peřejnatých úseků, atd.
 - b) stav břehového porostu – stáří, druhové zastoupení, zdravotní stav, přítomnost invazních a nepůvodních druhů
 - c) stav potoční nivy – způsob využívání pozemků, kvalita biotopů, rozsah
 - d) výskyt zajímavých druhů
 - e) rizikovost narušení těchto biotopů
3. Po vyhodnocení všech parametrů byly identifikovány úseky, které jsou vhodné k revitalizaci a nepředstavují významnější ekologické riziko a dále úseky, které vyžadují obezřetnost při projektování revitalizačních úprav.

Kontrolované lokality:

1. **Od pramene potoka až po obec Čanovice**
2. **Úsek mezi obcemi Čanovice - Řisuty**
3. **Úsek mezi obcemi Řisuty – Studeněves**
4. **Slaný – Velký slánský rybník a niva pod výpustí**
5. **Blahotice – rybníky a 1km úsek nad nimi**
6. **Úsek od obce Vítov po obec Ješín**
7. **Úsek od obce Ješín po Nový Mlýn (Velvary)**
8. **Úsek Nový Mlýn - Velvary po soutok s Bakovským potokem**

Úsek č. 1: Od pramene potoka až po obec Čanovice

Charakter dna a morfologie koryta:

Koryto na hodnoceném úseku je narovnané a na mnoha místech opevněné. Dno je bahnité.

Břehová vegetace:

Břehové porosty jsou poměrně zachovalé a v některých úsecích přirozené. Jako nejhodnotnější byl vyhodnocen úsek v místě, kdy potok opouští les a dále dolní úsek od Myslivárny po soutok s PB bezejmenným přítokem. Lesní úsek z pohledu břehové vegetace není významný.

Stav nivy:

Niva je poměrně zachovalá a revitalizací potoka může dojít ještě k lepšímu vývoji.

Výskyt zajímavých druhů:

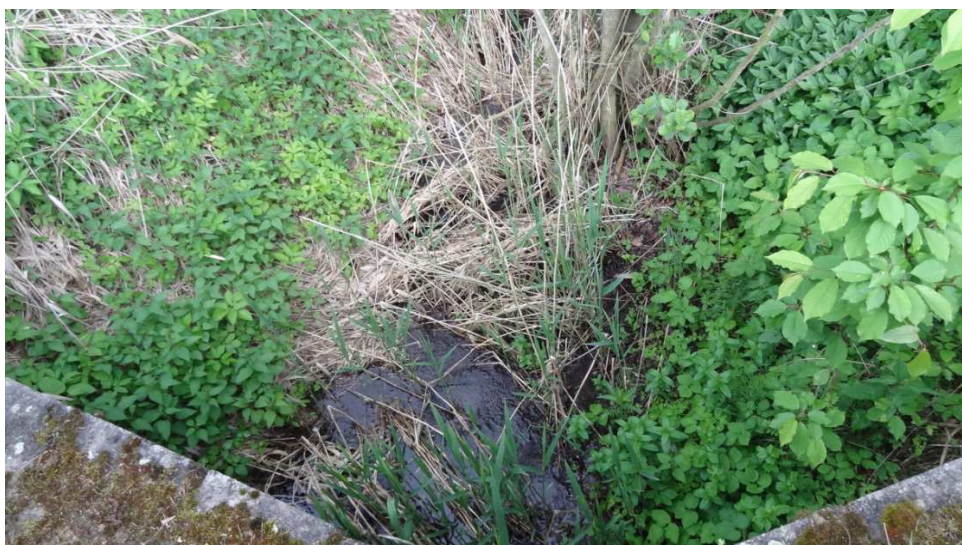
Na lokalitě nebyl pozorován žádný významný druh. Přesto tato lokalita bude ekologicky zajímavá především proto, že se zde střídají dva různé typy ekosystémů. Proto lze předpokládat zejména v ekotonovém (přechodovém) pásmu výskyt velkého počtu druhů rostlin i živočichů.

Kritické místo a managementové opatření:

Sledovaný úsek toku je žádoucí revitalizovat, ale úpravy by měly probíhat s ohledem na kvalitní zapojený břehový porost a bude nezbytné vypracovat pro tento úsek biologické hodnocení se zvláštním zaměřením na výše definovaná kritická místa.

Obr. 1 - Zapojený břehový porost na kritickém místě č.1 (přechod les – louka)

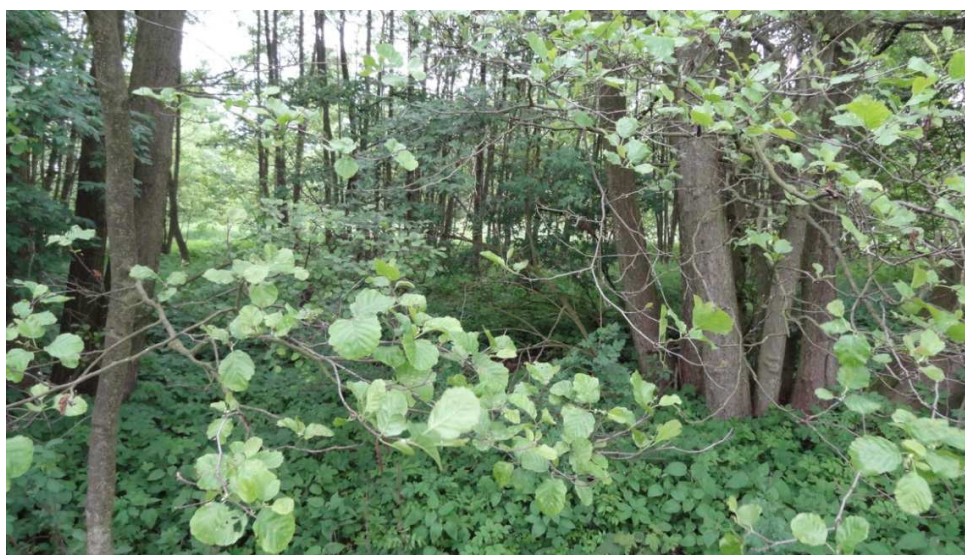
Obr. 2 - Ukázka upraveného toku v hodnoceném úseku

Obr. 3 - Zapojený břehový porost na kritickém místě č.2

Obr. 4 - Zapojený břehový porost na kritickém místě č.2

Obr. 5 - Ukázka nivy na kritickém místě č.2

Obr. 6 - Upravený a opevněný tok na kritickém místě č.2

Úsek č. 2: Úsek mezi obcemi Čanovice - Řisuty

Charakter dna a morfologie koryta:

Koryto je v daném úseku narovnané a místy zpevněné. Dno je bahnité.

Břehová vegetace:

Břehové porosty jsou poměrně zachovalé a v některých úsecích přirozené. Mezi nejzajímavější lokality je možné označit lokalitu pod obcí Čanovice na soutoku s bezejmenným PB přítokem a území těsně nad obcí Řisuty.

Stav nivy:

Niva je v současné době omezená úpravou toku a pouze v místech, které byly popsány u břehové vegetace, se vyskytuje v přirozenější podobě.

Výskyt zajímavých druhů:

Zapojený břehový porost nabízí vhodné biotopy zejména pro ptáky a bezobratlé.

Kritické místo a managementové opatření:

Sledovaný úsek toku je možné revitalizovat za určitých podmínek. Bude opět nezbytné zpracování biologického hodnocení, ve kterém bude muset být řešena zejména problematika – břehových porostů, ptáků, obojživelníků a hmyzu. Půjde o zachování některých ucelených celků břehových porostů a úpravu trasování k těmto hodnotným místům. Zejména by měla být zachována výše popsaná kritická místa.

Obr. 7 - Mokřad a břehový porost v kritickém místě č.2

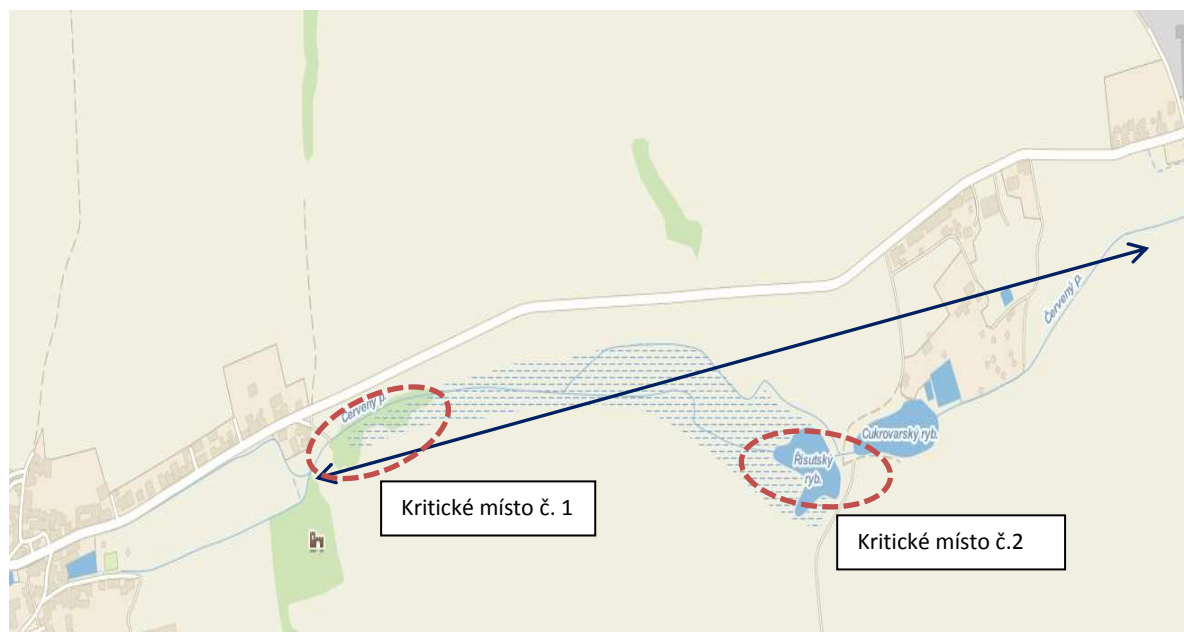

Obr. 8 - Pohled na břehový porost v hodnoceném úseku č.2

Obr. 9 - Pohled na břehový porost v kritickém místě č.1

Úsek č. 3: Úsek mezi obcemi Řisuty – Studeněves

Charakter dna a morfologie koryta:

Koryto bylo v minulosti upravované místy je opevněné a po většinu trasy dotčeného úseku narovnané. Nejhodnotnější úsek je na kraji obce Řisuty (u bývalého mlýna) a pod Řisutským rybníkem. Ten svými morfologickými parametry patří mezi nejhodnotnější na tomto potoce.

Břehová vegetace:

Kromě úseku mezi oběma kritickými místy (viz . obr.) a úseku, který prochází v obci Studeněves je břehová vegetace dobře zapojená a má ekologickou hodnotu. Jsou zde zapojeny všechny obvyklé nivní dřeviny – vrba, olše, jasan.

Stav nivy:

Niva je zachovalá především v úseku mezi Řisutským rybníkem a obcí Řisuty. Zde se nachází rozsáhlé mokřadní společenstvo. Na ostatních místech je přeměněná na louky.

Výskyt zajímavých druhů:

Nejzajímavějším biotopem je soustava rybníků s přilehlými mokřady nad nimi. Na malém chovném rybníku byli zaznamenáni skokani skřehotaví (*Pelophylax ridibundus*), na Cukrovarském a Řisutském rybníku byly k vidění lysky černé (*Fulica atra*), volavky popelavé (*Ardea cinerea*) a hnízdění jednoho páru labutě velké (*Cygnus olor*). Nejhodnotnějším rybníkem z celé soustavy je Řisutský rybník, který je morfologicky zajímavý a je pravděpodobné, že zdejší fauna i flóra bude druhově bohatá. K vidění byly např. kosatce

žluté (*Iris pseudacorus*). Přilehlý mokřad bude biotopem mnoha vodních ptáků. Za zmínku stojí velká skupina volavek popelavých, která se zde zřejmě trvale zdržuje. Na kraji obce Řisuty u bývalého mlýna je břehový porost velmi kvalitní a lokalita je hojně vyhledávaná ptáky.

Kritické místo a managementové opatření:

Revitalizací toku ve sledovaném území by došlo jednoznačně ke zvýšení ekologické hodnoty. Břehové porosty jsou místy nezapojené a tok je zarovnaný, nemeandruje a dostatečně nekomunikuje s nivou. Na druhou stranu přítomnost zajímavých biotopů ovšem vyvolává potřebu předběžné opatrnosti a zřejmě zde bude nutné podrobnější biologické hodnocení. Zejména ve vztahu k ptákům, obojživelníkům a mokřadnímu rostlinnému společenstvu.

Obr. 10 - Pohled na břehový porost pod obcí Studeněves

Obr. 11 - Pohled na Cukrovarský rybník

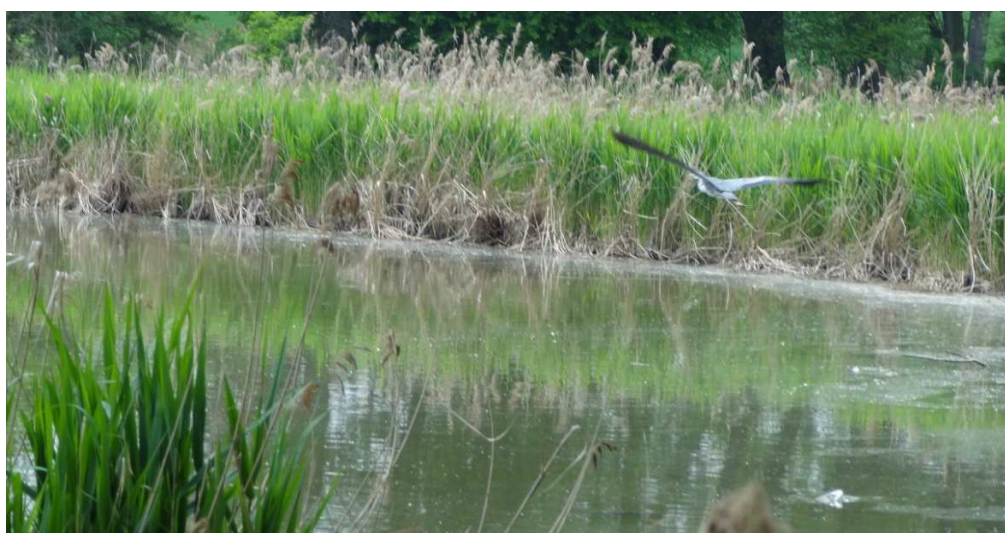
Obr. 12 - Hejno volavek nad Cukrovarským rybníkem

Obr. 13 - Pohled na Řisutský rybník

Obr. 14 - Hnízdící labuť - Řisutský rybník

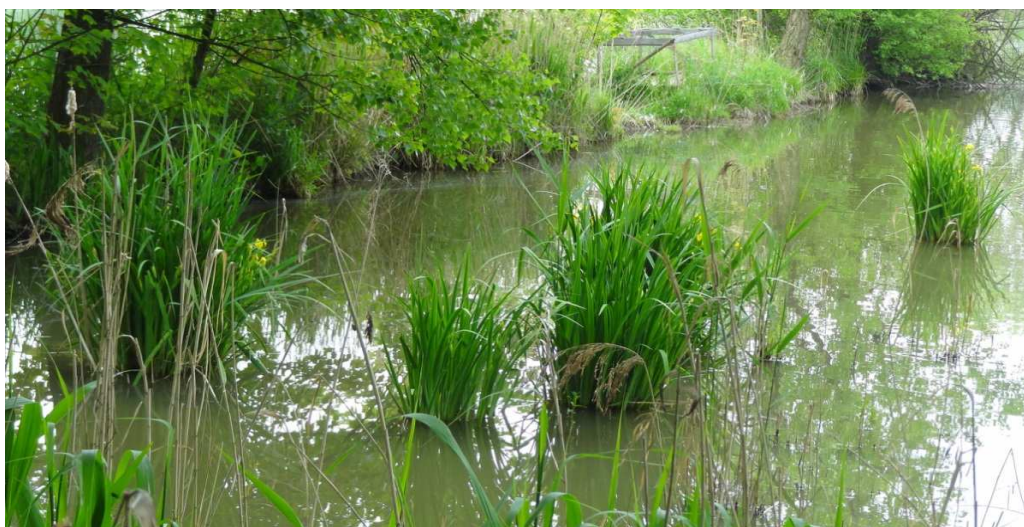
Obr. 15 - Volavka popelavá - Řisutský rybník

Obr. 15 - Mokřad nad Řisutským rybníkem

Obr. 16 - Opevněný břeh Č. potoka kolem Řisutského rybníku

Obr. 17 - Makrovegetace na Řisutském rybníku

Obr. 18 - Lyska černá na Řisutském rybníku

Obr. 19 mokřad a Řisutský rybník celkový pohled

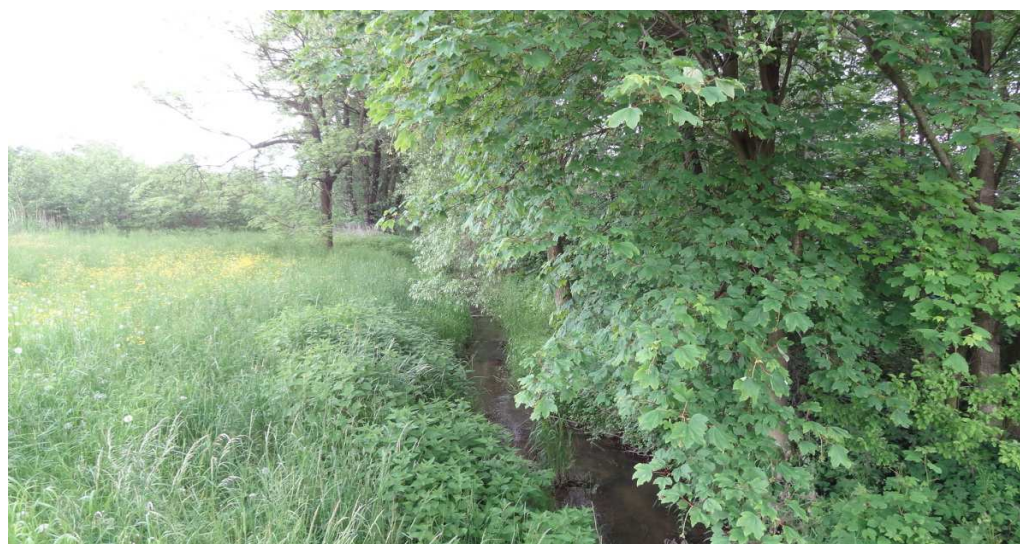
Obr. 20 - Stav břehové vegetace nad mokřadem a Řisutským rybníkem

Obr. 21 - Břehová vegetace – kritické místo č. 1 na úseku č. 3

Obr. 22 břehová vegetace – kritické místo č. 1 na úseku č. 3

Obr. 23 - Upravený tok na kritickém místě č. 1 na úseku č. 3

Úsek č. 4: Slaný – Velký slánský rybník a niva pod výpustí

Charakter dna a morfologie koryta:

Rybník má pozvolné břehy a dostatečně vytvořené litorální pásmo. Tok pod výpustí byl v minulosti narovnan, ale samovolně začíná vytvářet meandrování a anastomózní větvení.

Břehová vegetace:

Břehová vegetace má významnou biologickou hodnotu. Vyskytují se zde dřeviny měkkého i tvrdého luhu – vrbiny, olšiny, duby, jasany, javory, lísky aj.

Stav nivy:

Niva pod výpustí je velmi zachovalá a plně komunikuje s tokem.

Výskyt zajímavých druhů:

Kolem toku nebyly pozorovány žádné významné druhy rostlin a živočichů. Lze ovšem očekávat hnízdění ptáků v břehových porostech a pestrý výskyt bezobratlých vázaných na lužní společenstva.

Kritické místo a managementové opatření:

Sledovaný úsek toku má významnou ekologickou hodnotu a doporučujeme pouze menší iniciační opatření.

Obr. 24 - Velký slánský rybník

Obr. 25 - Niva v kritickém místě na úseku č. 4

Obr. 26 - Niva a tok v kritickém místě na úseku č. 4

Obr. 27 - Niva a tok v kritickém místě na úseku č. 4

Úsek č. 5: Blahotice – rybníky a 1km úsek nad nimi

Charakter dna a morfologie koryta:

Místo toku jsou zde vytvořené Blahotické rybníky. Mají přirozené sklony břehů hodnotné litorální pásmo s břehovými porosty. Nad i pod rybníky se nachází tok v přirozeném stavu a vytváří anastomózní větvení až deltu. Z hydromorfologického aspektu patří tento úsek na Červeném potoce mezi nejhodnotnější.

Břehová vegetace:

Břehová vegetace zapojená a zejména nad rybníky má významnou ekologickou hodnotu.

Stav nivy:

Niva nad rybníky komunikuje a vytváří přirozené mokřadní společenstva.

Výskyt zajímavých druhů:

Na rybníku na PB byli pozorováni rackové chechtaví (*Chroicocephalus ridibundus*), divoké kachny (*Anas platyrhynchos*), lyska černá (*Fulica atra*)

Kritické místo a managementové opatření:

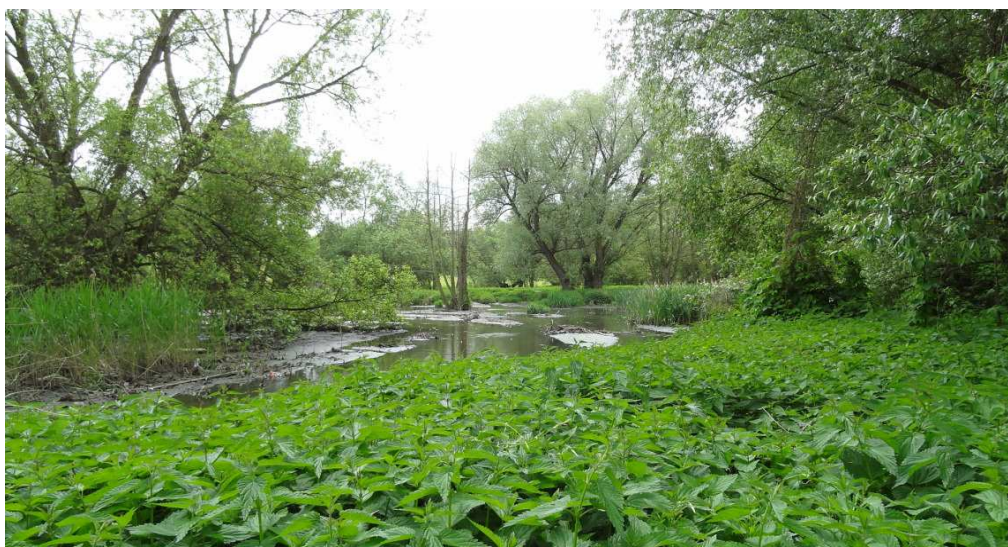
Sledovaný úsek toku nemá významnou ekologickou hodnotu a bylo by vhodné uskutečnit revitalizační zásahy s podporou inundace na LB. Problém při projektování a výstavbě by mohla být existence skokanů. Bylo by vhodné v inundaci počítat s vytvořením depresí pro vznik tůní a při výstavbě bude nezbytné mít výjimku na skokana, který je silně ohroženým druhem.

Obr. 28 - Pohled na horní Blahotický rybník I

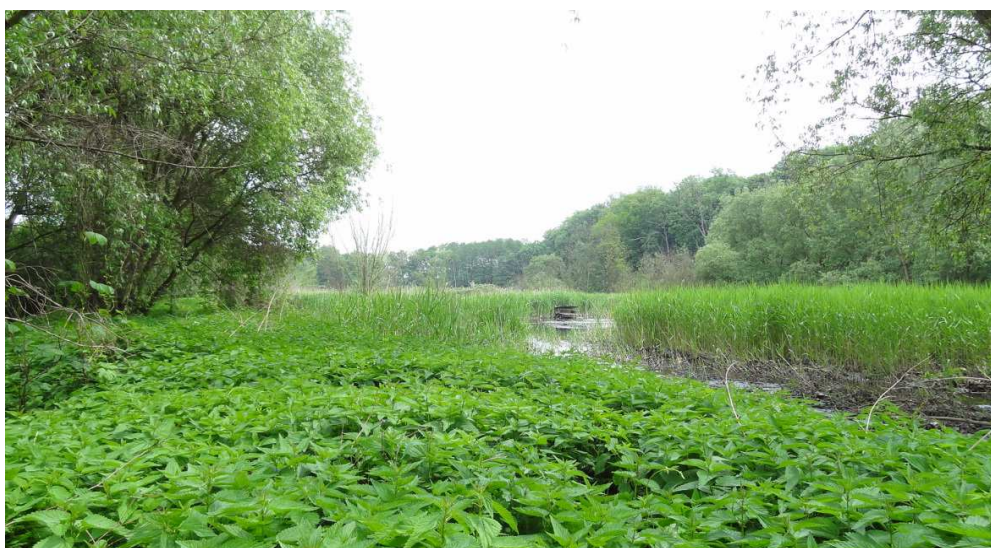
Obr. 29 - Lyska černá na Blahotickém rybníku I

Obr. 30 - Mokřad a tok v kritickém místě na úseku č. 5

Obr. 31 - Mokřad a tok v kritickém místě na úseku č. 5

Obr. 32 - Mokřad a tok v kritickém místě na úseku č. 5

Obr. 33 - Mokřad a tok v kritickém místě na úseku č. 5

Úsek č.6: Úsek od obce Vítov po obec JešínCharakter dna a morfologie koryta:

Koryto je rovné a zahloubené. Pouze střední úseky mezi Vítovem a Žižicemi, Luníkovem a Ješínem mají přírodnější charakter (přítomnost pár meandrů). V obcích Luníkov a Žižice je již koryto opevněné.

Břehová vegetace:

Od obce Vítov po obec Žižice a cca od bývalého mlýnu Barborka (uprostřed úseku Luníkov - Ješín) až po první zástavbu obce Luníkov (farma) jsou břehové porosty přirozené a ekologicky hodnotné. Ve zbývajícím úseku není porost zapojený ani druhově či věkově pestrý.

Stav nivy:

Niva potoka neexistuje. Až k břehové hraně dosahují z obou stran pole. Na pravém břehu se vyskytuje v Luníkově Žižický rybník, ale ten je poznamenán intenzivním chovem ryb. Od potoka jej odděluje vysoká hráz, takže migrace zvířat mezi potokem a rybníkem (obojživelníci) není pravděpodobná.

Výskyt zajímavých druhů:

Kromě kosatce žlutého (*Iris pseudacorus*) na Žižickém rybníce nebyl zaznamenán žádný zajímavý druh. Naopak v korytě potoka v obci Žižice byla nalezena nepůvodní a invazní dřevina škumpa orobincová (*Rhus typhina*)

Kritické místo a managementové opatření:

Bylo by vhodné přizpůsobit úpravy stavu břehového porostu zejména v jeho střední části. Krajina je zde velmi intenzivně zemědělsky obhospodařována, pásy těchto porostů zde proto mají vysokou ekologicko-stabilizační funkci.

Obr. 34 - Pohled na zapojený břehový porost mezi obcemi Vítov a Žižice

Obr. 35 - Škumpa orobincová v korytě Č. potoka (Žižice)

Obr. 36 - Škumpa orobincová v korytě Č. potoka (Žižice)

Obr. 37 - Opevněný tok (Luníkov)

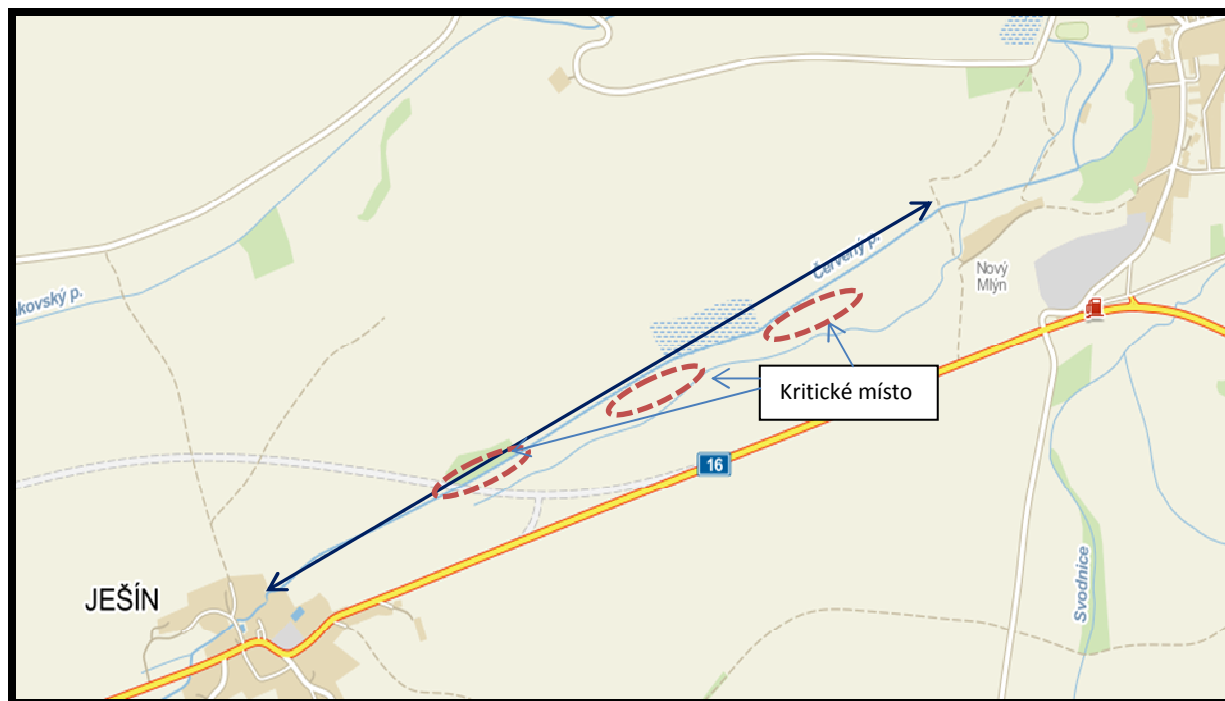

Obr. 38 - Opevněný tok - detail (Luníkov)

Obr. 39 - Kosatec žlutý na Žižickém potoce (Luníkov)

Úsek č. 7: Úsek od obce Ješín po Nový Mlýn (Velvary)

Charakter dna a morfologie koryta:

Celý úsek je velmi pozměněný. Koryto je po celé délce rovné a opevněné.

Břehová vegetace:

Břehová vegetace je významná pouze v jednotlivých stromech. Jako celek břehový porost vysokou ekologickou hodnotu nemá. Na LB chybí z větší části úplně. Jediné místo kde se nachází hodnotnější skupina stromů je cca 300m pod obcí Ješín a to na LB.

Stav nivy:

Niva potoka neexistuje. Až k břehové hraně dosahují z obou stran pole.

Výskyt zajímavých druhů:

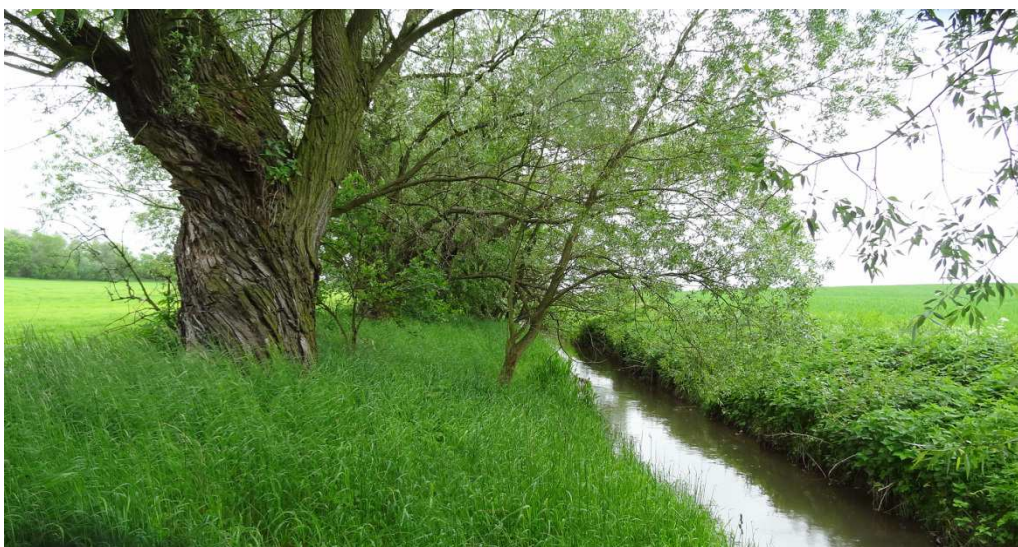
Nebyl zaznamenán žádný zajímavý druh.

Kritické místo a managementové opatření:

Pokud budou zachovány vybrané hodnotné stromy, neměla by vzniknout realizací revitalizačních úprav větší ekologická újma.

Obr. 40 - Pohled na zachovalé porosty vrb (Nový Mlýn)

Obr. 41 - Pohled na upravený tok a zachovalé porosty vrb (Nový Mlýn)

Obr. 42 - Pohled na absenci nivy na úseku č. 7

Úsek č. 8: Úsek Nový Mlýn - Velvary po soutok s Bakovským potokem

Charakter dna a morfologie koryta:

Na kraji města Velvary se potok rozděluje do několika koryt. Koryta jsou upravená a zanesená. Proud je minimální a voda je silně eutrofizovaná.

Břehová vegetace:

Břehová vegetace má podobu přirozené nivy, která má podobu lužního háje. Stromy jsou roztroušené a zejména porosty vrb vytváří zajímavé biotopy pro mnoho živočichů. Negativem jsou ovšem akáty, které se tady vyskytují ve větším počtu.

Stav nivy:

Niva je ekologicky hodnotná, neboť vytváří spoustu mokřadních biotopů v zemědělsky obhospodařované krajině.

Výskyt zajímavých druhů:

Mokřad by mohl být biotopem obojživelníků a vodních ptáků.

Kritické místo a managementové opatření:

Kritickým místem je celá plocha mokřadu před soutokem s Bakovským potokem. V případě úpravy toku v této části je proto potřebné akceptovat přítomnost těchto biotopů – minimalizovat zásahy do nich a počítat s pozdním termínem úprav (jarní a letní měsíce nejsou vhodné).

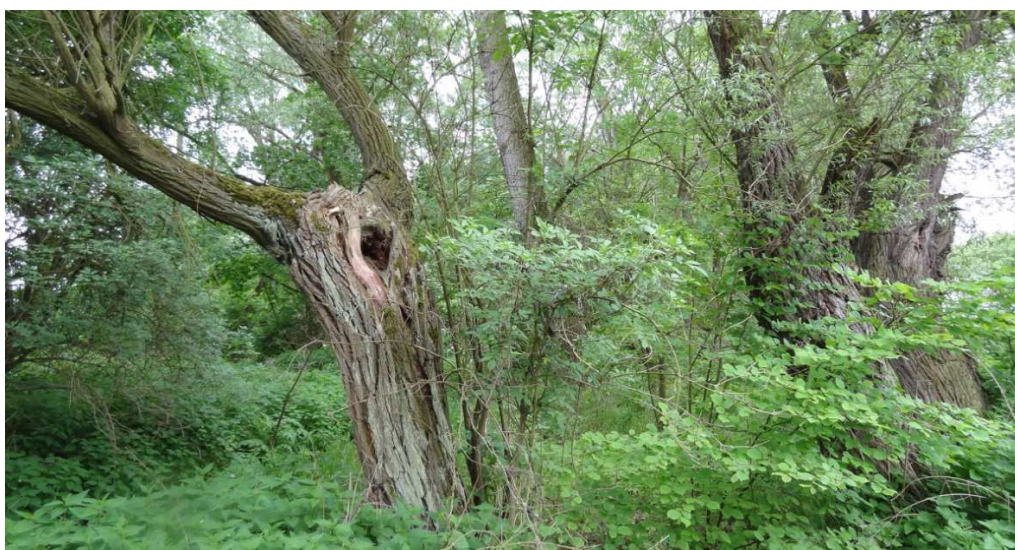
Obr. 43 - Pohled na zachovalou nivu – kritické místo úseku č.8 (Velvary)

Obr. 44 - Pohled na zachovalou nivu – kritické místo úseku č.8 (Velvary)

Obr. 45 - Pohled na zachovalou nivu – kritické místo úseku č.8 (Velvary)

Obr. 46 - Pohled na zachovalou nivu – kritické místo úseku č.8 (Velvary)

Obr. 47 - Pohled na zachovalou nivu – kritické místo úseku č.8 (Velvary)

Obr. 48 - Pohled na zachovalou nivu – kritické místo úseku č.8 (Velvary)

Závěry:

Mezi nejvýznamnější kritická místa z pohledu úprav toků patří (seřazeno dle významnosti):

1. Soustava rybníků s mokřadem – zejména Řisutský rybník
2. Niva pod Velkým slanským rybníkem – Slaný
3. Niva s mokřadem nad Blahovickým rybníkem
4. Velvary – niva nad soutokem s Bakovským potokem
5. Břehové porosty nad a pod obcí Čanovice a Řisuty
6. Břehové porosty mezi obcemi Vítov po obec Žižice
7. Břehové porosty mezi obcemi Luníkov – Ješín kolem bývalého mlýnu Barborka

Červený potok je téměř v celé své délce upravený. Přírodní podmínky, zástavba a využití území však nabízí možnost velkého zlepšení a obnovu jeho přirozených funkcí. Až na několik výjimek je možné revitalizovat celý úsek potoka, ovšem investor musí počítat s řadou biologických hodnocení a následně limitů ochrany přírody, jelikož potok je již dnes v několika úsecích biologicky velmi hodnotný.

Hodnotné jsou zejména rybníční a mokřadní ekosystémy a velmi dobře zapojené břehové porosty.

V mokřadech je potřebné počítat zejména s vodními ptáky a květenou.

Na jednom rybníku byli sledováni skokani skřehotaví, jelikož se jedná o zvláště chráněný druh, bude nezbytná výjimka dle zákona č. 114/1992 Sb.

Na toku byly také zjištěny invazní dřeviny – akát a škumpa, které je třeba eliminovat.

.....
Zpracoval: Ing. Mgr. Michal Pravec